

УДК 658:640.41

Безхлібна А.П.

канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ЕКОСИСТЕМНИЙ ПІДХІД В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРИМОРСЬКИХ РЕГІОНІВ

Це у 2000 р. було проголошено ООН початок програми «Оцінка екосистем на порозі тисячоліття» (Millenium Ecosystem Asessment), яка передбачала «оцінку наслідків змін в екосистемах для добробуту людей і наукову характеристику діяльності, необхідної для розширення можливості для збереження екосистем та їх сталого використання» [1, с. 131].

Екосистеми – це складні, динамічні та інтегровані природні системи, які виробляють товари та послуги для суспільства та мають значну внутрішню цінність [2].

Питання побудови зеленої економіки та екосистемного розвитку є ключовими та основоположними для приморських регіонів. У якості обґрунтування екосистемного розвитку Суетнов Є.П. зазначає: «Екосистема – це сукупність живих організмів, які пристосувалися до спільного проживання в певному середовищі існування, утворюючи з ним єдине ціле». [3]. Відповідно екосистемний підхід до господарської діяльності передбачає збереження єдності екосистеми території з урахуванням економічних вигод та ризиків.

Оцінка екосистем тисячоліття класифікує функції екосистем наступним чином [4]:

- надання послуг (наприклад, як їжа, вода, деревина та волокно);
- регулюючі послуги (зміна клімату, повені, хвороби, утворення відходів та зміна якості води);
- культурні послуги (забезпечення рекреаційних, естетичних та духовних переваг територій);
- допоміжні послуги (ґрунтоутворення, фотосинтез і кругообіг поживних речовин)

Ключова роль екосистеми приморського регіону передбачає у врахуванні характеру впливу змін, що відбуваються під дією світових (глобальних), соціокультурних, природних, економічних, політичних факторів, що чинять тиск на саму екосистему, та вимагають прямої відповіді на зміни – цінностей, управлінської та економічної сфер приморського регіону. Розмиви берегів і пов'язані з ними втрати родючих земель, мілина, руйнування споруд, забруднення, порушення умов життя людей, тварин і рослин і пов'язані з цими подіями зміни в екосистемах, включаючи порушення в харчових ланцюгах, зниження самоочисної здатності, зниження біорізноманіття та біопродуктивності – це лише незначний перелік наслідків людської діяльності та порушення природного балансу приморських регіонів.

Таким чином, екосистемне управління – це процес, який об'єднує біологічні, соціальні та економічні фактори у всеосяжну стратегію, спрямовану на захист та підвищення стійкості, різноманітності та продуктивності природних ресурсів [5].

Мишенін Є.В. та Дегтярь Н.В. [6] зазначають «про необхідність включення екосистемних послуг у перелік діяльності економічних суб'єктів всіх рівнів господарювання». Водночас застосування подібної концепції господарювання в приморських регіонах вимагає створення системних зв'язків функціонування мережі «економіка-екосистема», формування відповідного ставлення у суспільства до збереження та підвищення цінності

екосистем, створення ефективного механізму управління функціонуванням та підвищенням якості екосистем.

Зазначимо, оскільки умови функціонування компонентів території, об'єктів природно-заповідного фонду та екосистеми в цілому змінюються, то через цю призму відбувається зміна цінності та якості екосистемних послуг. [7].

В 2012 році Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН було затверджено застосування екосистемного підходу. Екосистемний підхід створює всі умови для подолання конфлікту антропогенних інтересів та інтересів біогеоценозу, що завжди лежить в основі будь-якої діяльності людини. Держави-члени ООН зобов'язались застосовувати екосистемний підхід при організації розвитку.

В зв'язку з цим країнами ЄС було схвалено висунутий Європейською комісією Європейський зелений курс (The European Green Deal), мета якого – набуття Європейським континентом кліматичного нейтралітету до 2050 року підвищення добробуту громадян, захист біологічного різноманіття, екологізація економіки. Ця ініціатива передбачає використання інструментів обмеження забруднення парниковими газами, об'ємів викидів (розробка політики управління відходами їх скорочення, в тому числі – торгівля), забруднюючих речовин у ґрунті, оподаткування та надання преференцій щодо використання різних видів енергоресурсів, відновлення лісів у Європі.

Розвиток секторів економіки, що мають безпосередній вплив на підвищення конкурентоспроможності приморських регіонів, мають високий потенціал для підвищення зайнятості вимагають покращення доступу до інформації про приморські території, використання просторового планування для забезпечення ефективного та стійкого управління діяльністю на морі на основі екосистемного підходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дейнега М.А. Екосистемний підхід до використання природних ресурсів: правовий аспект. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Вип. 2., 2018 С. 131-135.
2. Munawar M., Hartig J. A commentary-The Ecosystem Approach in the 21st Century: *Guiding science and management, Aquatic Ecosystem Health & Management*, 2020. Vol. 23:4, p. 500-504, DOI: 10.1080/14634988.2020.1863736.
3. Суєтнов Є. П. Конвенція про біологічне різноманіття як передумова розроблення екосистемного підходу на міжнародно-правовому рівні URL: <http://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/149207> (посилання дійсне на 27.03.2023 р.).
4. Padma Narsey Lal, Conner Nicholas. Economics of Coastal Zone Management in the Pacific Vina Ram-Bidesi, International Union for Conservation of Nature, p. 7
5. Ecological Society of America “Principles of Ecosystem-Based Management” and “Overview of Ecosystem-Based Management”. 2005. URL:

<http://www.michigan.gov/dnr> Accessed 30 October 2005. (посилання дійсне на 27.03.2023 р.).

6. Мішенін Є.В., Дегтярь Н.В. Економіка екосистемних послуг: теоретико-методологічні основи. Маркетинг і менеджмент інновацій, 2015, С. 243-257

7. Варивода Є.О. Управління природно-заповідними територіями та об'єктами Харківської області на засадах екосистемного підходу. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна*. Серія «Екологія», 2017, Вип. 16. С. 53 – 60.